

Proposta didàctica

Josep-Sebastià Cid

No és la derrota,
sinó el vent

Jesús M. Tibau

 onadaeducacio.com Maremàgnun, 14

1. ABANS DE LLEGIR

1.1 Comentari de la portada

► Què us suggereix la imatge qui hi apareix? En què us fa pensar el títol? Busqueu informació sobre l'escultura *El mitjó* d'Antoni Tàpies i comenteu quins són els usos i els valors que la nostra societat atorga als mitjons. Com penseu que l'art contribueix a canviar la nostra mirada sobre els objectes quotidians? Per fer aquesta reflexió us pot ajudar conèixer *La font*, de Marcel Duchamp una manifestació del que coneixem com a art trobat.

La font de Marcel Duchamp (Viquipèdia)

El mitjó d'Antoni Tàpies (Viquipèdia)

1.2 Coneixement de l'autor

► A partir de la lectura de la presentació de l'escriptor que trobem a http://www.escriptors.cat/autors/tibaujm/pagina.php?id_sec=1507 i dels comentaris que han sorgit en la conversa inicial a partir de la portada, anoteu les característiques que penseu que trobarem en el llibre que estem a punt de començar a llegir: gènere, temes, estil, to narratiu...

1.3 Lectura compartida

► Llegiu en veu alta els contes *Despit* (pàg. 73-76) i *Inspiració* (pàg. 106-107). Amb l'acompanyament del professor comenceu a comentar l'estil, els temes i

les característiques del gènere literari del conte. Aquestes observacions ajudaran a comprendre el sentit d'aquests elements en el conjunt de l'obra.

1.4 Suggestiments d'ampliació

► Per aproximar-nos a les característiques del conte literari i, en concret, a altres referents de contes que presenten objectes animats llegirem la narració *Raspall* de Pere Calders. La podem trobar en el recull *Cròniques de la veritat oculta* o llegir-la en línia: <http://www.edu365.com/eso/muds/catala/comprensio/15/index.htm>.

► Si us animeu us podeu plantejar un projecte de realització d'un *videolit*. Podeu realitzar aquesta activitat en grup a partir d'alguna de les narracions del llibre o a partir d'un text d'elaboració pròpia. En aquest cas, després d'haver fet algunes lectures inicials podeu imitar la proposta de Jesús Maria Tibau i escriure una narració que pot combinar protagonista animat, persona o animal, i algun objecte trobat. Us enllaço algunes instruccions per fer un *videolit*: <http://primerdebat.blogspot.com.es/p/videolit.html> i un exemple de curtmètratge a partir d'un conte de Jesús Maria Tibau: <https://www.youtube.com/watch?v=-VyCmBHtZ6AA#t=37>.

2. DURANT LA LECTURA

► Els alumnes comentareu per grups les diverses seccions del llibre. Cada grup tindrà assignat un nombre determinat de narracions, les analitzareu a partir de la fitxa que definireu amb el professor (n'adjuntem una proposta) i hi exposareu un comentari crític que ha de permetre un debat obert del grup-classe. En aquesta reflexió crítica es pot debatre, per exemple, el fet que els protagonistes tinguin o no tinguin nom o que siguin éssers animats o inanimats, el to distanciat del narrador davant la presentació de realitats habituals o imaginàries, les tècniques narratives, la funció de la creació de mons possibles per ampliar la nostra visió de la realitat, les contraposicions entre món infantil i món adult, la diversitat de textos i la unitat del recull a partir de la reaparició de personatges i de temes destacats com la simptomatologia de l'amor, etc.

2.1 Esquema d'anàlisi d'un conte

- ▶ Trama: Què explica?
- ▶ Tema: Quina idea central es desprèn del conte? En quin sentit el títol del conte connecta amb la trama o el tema? Hi ha idees o temes secundaris?
- ▶ Classificació: de quina classe de conte es tracta: fantàstic, realista, de ciència-ficció, terror, psicològic, humorístic, poètic, etc. Es pot utilitzar més d'un terme.
- ▶ Personatges: protagonista, secundari, fugaç o circumstancial. Atributs: nom, trets físics i psicològics, altres elements identificadors (objectes, altres noms, etc.).
- ▶ Ambient: escenari de l'acció, època i durada de l'acció, to (humorístic, didàctic, satíric, etc.).
- ▶ Punt de vista: on se situa el narrador? Forma part de la història (homodiegètic)? És el protagonista o un testimoni dels fets? És un narrador extern (heterodiegètic)? Practica una omnisciència total o parcial?
- ▶ Estructura: punt culminant o clímax, desenllaç (hi ha alguna frase o reflexió de tancament?).
- ▶ Organització del temps narratiu: cronològic, retrospeccions, avançaments, suspens...
- ▶ Modes. Narració, descripció, diàleg.
- ▶ Llengua i estil. Destaqueu algun recurs retòric: anàfora, polisíndeton, comparació, metàfora, ironia, epifonema, etc. Anoteu paraules i expressions que no coneixíeu o que us criden l'atenció. Localitzeu geosinònims i comenteu-ne el valor normatiu i d'ús.
- ▶ Valoració: quins valors ètics, estètics, socials transmet la narració? Considereu que l'autor aconsegueix l'efecte que es proposa? Podeu destacar alguna virtut o defecte en la narració?

2.2 Diari de lectura

- ▶ Individualment cada alumne, a mesura que vagi llegint el llibre, anotarà les impressions, les sorpreses, les decepcions, les idees i les reflexions que li suggereix la lectura. Si us ve de gust podeu acompanyar l'escriptura amb dibuixos o imatges. Aquest serà un quadern personal que us servirà per fer aportacions al debat o per expressar lliurement allò que sentiu. Serà un quadern íntim, només el llegirà qui vosaltres voldreu. El professor només valorarà el fet que l'alumne l'hagi fet. De ben segur que us servirà per millorar les vostres aportacions als diversos treballs de l'activitat.

2.3 Videolit

► Si esteu treballant en la realització d'un videolit potser us serà útil llegir amb una especial atenció la narració *Aprenent de beisbol*. Si hi pensem, podem veure com molts llibres o audiovisuals d'èxit comparteixen un fil narratiu que podem sintetitzar en aquest esquema:

- Ordre inicial.
- Mancaça: sortida de l'heroi cap a una altra situació.
- Proves per arribar a un canvi. Caldrà superar obstacles, però sovint el protagonista trobarà un mentor i elements d'ajuda. Culmina amb l'enfrontament amb l'opositor, amb l'element negatiu.
- Pacte: assumpció d'una nova situació.
- Retorn amb el reconeixement del guany obtingut.

Compareu l'estructura d'una pel·lícula d'èxit amb la de la narració de Tibau. En quins elements coincideixen i quines diferències hi observeu? Us sembla més una imitació o una paròdia? Amb qui us sentiu més identificats: amb un heroi *made in Hollywood* o amb l'Eloi?

3. DESPRÉS DE LLEGIR

Joan Fuster deia que "Només hi ha una manera seriosa de llegir, que és *rellegir*". En aquesta fase de la seqüència didàctica de ben segur que ja heu trobat moltes claus de lectura i motius de reflexiu i inspiració. Ara és el moment d'aprofundir en el llibre i si és del vostre interès tractar alguns dels aspectes que us hagin motivat la voluntat de conèixer o crear. Aquí trobareu algunes propostes que cadascú pot treballar a partir dels seus interessos.

► Si vau decidir realitzar un *videolit* ara és el moment de fer-ne la presentació a la classe i de compartir-lo si així ho decidiu a través de les xarxes socials.

► Si us interessa el món de la creació, podeu fer una aproximació a l'art de l'objecte trobat. En aquest sentit us pot ser útil consultar la pàgina web <http://www.xtec.cat/~mplanel4/tegp/objectual/doc3.pdf>, fer-ne un resum, preparar una exposició oral sobre aquest tema o, si us animeu, realitzar algunes de les activitats que trobareu a: <http://www.xtec.cat/~mplanel4/tegp/objectual/objectual.htm>. En l'àmbit de la fusió entre arts visuals i literatura us pot interessar fer una especial aproximació a l'obra de Joan Brossa.

- ▶ En el llibre trobareu múltiples referències explícites o indirectes a mites clàssics, personatges de la literatura i a referents culturals nascuts dels mitjans de comunicació de massa (còmics, televisió, etc.). Localitzeu-ne i feu-ne un comentari. Després indiqueu quines són les històries o els personatges que penseu que configuren l'imaginari dels joves de la vostra edat i compareu-los amb els que han aparegut en el llibre.
- ▶ En el conte *Despit* retrobem la frase que dóna títol al llibre *No és la derrota, sinó el vent*. Rellegiu el conte i repreneu les referències que trobem al llarg del llibre al vent i a la derrota o als personatges dissortats per millorar la vostra lectura de l'obra. Sobre els dissortats em sembla especialment significativa la frase "Potser és hora que els abandonats del món s'uneixin" que trobem al conte *Aixecar el cap*. Per comprendre el significat del vent en la nostra tradició cultural, més enllà del referent purament meteorològic, busqueu a Internet poemes que el fan protagonista (per exemple: *Veles e vents*, d'Ausiàs March; *Cançó del vent*, de Denise Levertov; *Al vent*, de Raimon; *Escolta-ho en el vent*, de Bob Dylan, etc.). Un cop feta aquesta activitat en grup o individualment feu un debat a la classe sobre el sentit dels contes de Tibau.
- ▶ A partir del vostre diari de lectura i de les reflexions que han anat sorgint en les diverses activitats, elaboreu per escrit el vostre comentari personal sobre el llibre.

Proposta didàctica

Josep-Sebastià Cid

No és la derrota, sinó el vent

Jesús M. Tibau

No és la derrota,
sinó el vent

Jesús M. Tibau

 onadaeducacio.com Maremàgnum, 14

Us heu trobat mai un mitjó tirat al mig del carrer? Us heu preguntat qui, com o per què? Vol-dríeu saber qui i per què algú el pot plegar? L'au-tor d'aquest llibre sí, i s'ha fet tantes preguntes al seu voltant, i s'ha donat tantes respostes, que ha escrit trenta-cinc contes per buscar alguna expli-cació possible.

El vent, un gat i un gos que lluiten, una pa-rella que discuteix, un pirata coix, una fada en pràctiques, un moixó enginyós... són personat-ges que habiten el recull. Un exercici per mirar el món amb altres ulls, per qüestionar-nos allò que ens envolta, per posar-nos a la pell de l'altre i, per tant, per estimar. Si amb les propostes de l'autor no en teniu prou, podeu inventar-ne més.

Maremàgnum, 14

ISBN: 978-84-16505-28-9

 onadaeducacio.com

atencio@onadaeducacio.com

Plaça de l'Ajuntament, Local 3 • 12580 Benicarló • 964 47 46 41